

Aktivni delavci in uslužbenci so uvrščeni po gospodarskih panogah z naslednjimi odstotki:

	1913	1928	1937	1955
v industriji in gradnjah	9	8	24	31
v poljedel. in gozdarstvu	75	80	56	43
v transportu in PTT	2	2	5	6
v trgovini	9	3	4	5
v prosveti in ljudskem zdravstvu	1	2	5	9
različno	4	5	6	6

Število delavcev in uslužbencev je v raznih panogah nacionalnega gospodarstva zraslo od 10,7 milij. v letu 1928 na 48,3 milij., v letu 1955 27,6% industrijskega delavstva dela v podjetjih z manj kot 500 zaposlenimi, 13,7% jih je v podjetjih z več kot 10.000 ljudmi. Zadnje čase pada delež zaposlenih v podjetjih z manj kot 1000 zaposlenimi in raste v le-teh z več kot

10.000 ljudmi.

Da kažejo statistike zadnji čas veliko večji delež strokovnjakov kot nekdanj, je razumljivo. Sovjeti trdijo, da imajo relativno, glede na celotno prebivalstvo, več tehnične inteligence kot katera koli država na svetu. V ZDA naj bi bilo na en milijon prebivalcev 136 tehnikov z diplomom, v SZ pa je prišlo na en milijon ljudi 280 inženirjev s petletno univerzitetno izobrazbo in 326 tehnikov s specialno štiriletno šolo na tehnikumih.

Močno se je uveljavila ženska delovna sila, ki je je bilo v letu 1955 v celotni SZ 45% vseh zaposlenih. V kmetijstvu je bilo zaposlenih vseh žensk 46%, v industriji 45%, pri gradnjah in prometu ena tretjina, v zdravstvu 85%, v trgovini 58%, v prosveti 68%.

Vir: Jacqueline Beaujeu — Garnier, La population de L'U. R. S. S. L'Information géographique. Paris 1957. XXI, številka 1.

Mavricij Zgonik

Nekaj aspektov k ocenjevanju geografskega znanja¹

I.

Na III. mednarodnem kongresu profesorjev geografije v Grenoblu je bilo mnogo govora tudi o aktualnih problemih šolske geografije. V sklepnih besedi predsednika kongresa je bila nakazana pot, kako prebroditi delno krizo, ki preveva ne samo geografijo kot znanstveno disciplino, temveč tudi kot učno-izobraževalni predmet. Besede so izzvenele dokaj optimistično, če bodo geografi zasledovali v svojem proučevalnem kakor pedagoškem delu sledeče pogoje: „Skladnost moderne geografske znanosti s skladnostjo tehnike pouka in laboratorijskega dela. Geografija bo kljub različnim atakam od zunaj ohranila eminentno mesto med disciplinami in učnimi predmeti. To ji gre kot moderni znanosti in zaradi njene velike socialne in internacionalne vloge.“²⁾

Referati na kongresu so poudarjali, da morajo geografi-šolniki slediti za vsako ceno ne samo psihološki in metodični zahtevnosti, temveč tudi principom moderne geografske znanosti. Geografija ne more in ne sme biti v nobenem primeru to, kar je bila včasih, nomenklatura deskriptivna veda, temveč veda, ki locira in objasnjuje pojave na določenem zemeljskem pro-

storu v medsebojni vzročni zavisnosti in funkcionalnem razvoju kompleksnega gledanja. To poanto mora zasledovati tudi učitelj-geograf pri vsem svojem delu v razredu in izven razreda, tako pri posredovanju novih spoznanj kakor pri utrjanju, preverjanju in ocenjevanju. Le tako si bo geografija pridobila važno eksistenčno mesto med vsemi ostalimi predmeti na katerikoli stopnji splošne ali strokovne izobrazbe.

Glede na vse to bi rad v naslednjih odstavkih nakazal nekaj misli, ki naj bi bile učitelju pobuda in napolnilo za pravilno ocenjevanje geografskega znanja. Delo učiteljev v razredu se veže tudi na preverjanje in ocenjevanje. To je pri učnovzgojnem procesu pogosto najtežje in najodgovornejše delo. Koristne misli nekaterih referentov in diskutantov na kongresu v Grenoblu, zlasti pa sklepne besede na njem, ki med drugim poudarjajo zahtevo po večji aktivizaciji učencev, tesni povezavi spoznanj z življenjem, po iskanju primerjav z drugimi predmeti, po poglobljenem laboratorijskem in samostojnem delu — vse to me je napotilo do tega, da bi na kratko odkril nekaj vzpodbud za pravilno učiteljevo ocenjevanje geografskega znanja. Misli, ki jih bom podal, niso nikaka direktivna norma, temveč imajo le značaj vzpodbujanja učiteljeve geografske in pedagoške vesti.

O ocenjevanju na splošno imamo v naši in tuji pedagoški literaturi mnogo napisa-

¹⁾ Iz referata na III. kongresu slov. geografov v Portorožu okt. 1957.

²⁾ III. mednarodni kongres profesorjev geografije v Grenoblu od 25. avg. do 2. sept. 1957.

nega.³⁾ Tu ni mesto, da bi se o tem razgovorili. Splošne didaktične zahtevnosti za pravično in objektivno ocenjevanje so vsakomur izmed nas znane, saj je to osnovni pogoj za pravilno ocenjevanje katerekoli snovi pri slehernem predmetu. Seveda je pogosto težko ugotoviti, kdaj je ocenjevanje oziroma spraševanje v konkretnem primeru res tudi pravično.

Ne bi govoril o tem, da marsikdo od nas, ki poučuje ali je poučeval, ni v celoti zadovoljen s sedanjim načinom spraševanja, oziroma bolje, s sedanjim sistemom ocenjevanja. Marsikaj je v njem, kar ne zdrži kritike. O tem se je že mnogo pisalo. Kaj različnih nasvetov in pobud je že padlo o ocenjevanju! Sistem ocen je različen, mogoče bo prišel čas, ko bo treba sedanji številčni sistem spremeniti. Toda dokler ga imamo, je naša pedagoška dolžnost, da storimo vse, da ga v svojem odgovornem delu izvajamo čim objektivneje, čim vestneje in s čim večjim čutom odgovornosti!

Naj mi bo pa dovoljeno, da vendar opozorim na vsaj en osnovni problem pravičnega ocenjevanja sploh.

Dosedanji način ocenjevanja ima prvenstveno klasifikacijski namen. Tega se vsi zavedamo, vsak učitelj in vsak učenec, pa tudi starši. Zal, pa se vse premalo zavedamo, da ima ocenjevanje tudi vzgojni namen. Ocena je tudi vzgojno sredstvo! Mnenja sem, da se mora učitelj tega živo zavedati. Le tako je na najboljši poti, da bo pravilno ocenjeval.

Res, da je temelj ocenjevanja ugotavljanje učnih rezultatov v vsaki učni uri in vse šolsko leto. Res, da ima učitelj pravico zahtevati in zvedeti od učenca, ali je snov zavestno osvojil. Pravico in dolžnost ima, da ugotavlja, ali je učenčevo znanje razumljivo, zanesljivo, trdno in tudi uporabno. Toda to ne more biti vse! Če bi samo to zahtevali od učenca, bi bili sicer objektivni, pravični pa še ne!

Pravično je ocenjevanje, če je objektivno, in če dá učitelj učencu

možnost in priliko, da se more uveljaviti. Učni smoter, ki je predpisan z učnim načrtom, ne more biti še edino „objektivno merilo“, ker vedno dopušča različno interpretacijo. Zato moramo upoštevati še vzgojnost pouka in ocen. Učenca moramo gledati v celoti in ga tudi razumeti! Ocenjevanje znanja slehernega predmeta, tako tudi geografskega znanja, mora sloneti na tem osnovnem pogoju.

Objektivno in pravično ocenjevanje je seveda vezano še na nekaj drugih pogojev, tako na boljše poznavanje splošne in mladinske psihologije, na postavljanje trdnejših in realnejših kriterijev, na humano ravnanje z izprašanimi učenci in dijaki ter na dovoljno pripravljanje učitelja.⁴⁾ To vse zahteva od učitelja, da sam dobro razume vse ono učivo, ki ga zahteva od učenca, tako znanstveno, kakor uporabno. Učitelj se mora končno za izpraševanje in ocenjevanje tudi pripravljati. Le tako je podana garancija, da bo čim bolj objektivni. Tega poslednjega se vse premalo zavedamo. Tako se ne smemo čuditi, da pogosto zapadamo improvizaciji, kar pa otežkoča izvajanje objektivnega in pravičnega ocenjevanja.

Po teh kratkih splošnih pripombah pojdimo k ocenjevanju zemljepisnega znanja! Kako ga ocenjujemo? Na kaj moramo vse pri tem paziti? Kaj moramo upoštevati? Kateri so pogoji za pravilno preverjanje in ocenjevanje? To so vprašanja, ki se jih mora vsakdo zavedati.

Za pravilno ocenjevanje geografskega znanja moramo upoštevati zlasti dvoje:

- a) splošne didaktične zahtevnosti, o čemer je bilo prav na kratko povedano prej;
- b) specifične zahtevnosti samega predmeta, notranjo logiko in vzgojno izobrazevalne smotre zemljepisa.

V naslednjih odstavkih se želim dotakniti teh specifičnih zahtevnosti predmeta samega. Ne mislim seveda precizirati norm za vsako zaključeno učno snov, vendar so za vsako pozitivno oceno potrebni določeni pogoji.

(Nadaljevanje sledi)

³⁾ Klonimir Skalko, Ispitivanje i ocenjivanje u školi. Zagreb 1952; Dr. S. Gogala, Obča metodika, Ljubljana 1951.

⁴⁾ Dr. V. Šmid, Pedagogika III, Ljubljana 1949; D. Kompore, Pouk geografije na naših nižjih gimnazijah in reforma obveznega šolstva, Sodobna pedagogika, VII, 9—10.

KNJIŽEVNOST

Odgovor na oceno

Pavel Kunaver, Kraški svet. V Geografskem obzorniku št. 3, 1957 je dr. Ivan Gams ocenil navedeno knjižico o krasu. Zdi se mi potrebno, da nekatere točke pojasnim. Rokopis sem pričel pripravljati kmalu po drugi svetovni vojni, ko nam je bil vrnjen kras od bivše stare jugoslovanske meje do morja. Do oddaje rokopisa založbi še ni bilo Instituta za raziskavanje krasa niti številnih novejših

speleoloških knjig. Rokopis je ležal precej let v predalih Mladinske založbe, ki je zaradi nerentabilnosti takega malo branega dela odlašala z izdajo od leta do leta. Zato tudi ni bilo mogoče vsako leto vedno znova dodajati novosti in dognanj. Zaradi izpopolnitve vsebine je založnik na posredovanje Geografskega društva oziroma prof. dr. Ilešiča že med tiskom dodal seznam najvažnejše novejših kraške